

Επικίνδυνα παθογόνα σε γεωργικές καλλιέργειες

Автор(и): проф. д-р Стойка Машева, ИЗК "Марица" Пловдив

Дата: 15.02.2018 Број: 2/2018

Στη Βουλγαρία, επικίνδυνες ασθένειες των γεωργικών καλλιεργειών μειώνουν σημαντικά τις αποδόσεις και προκαλούν σοβαρές ζημιές όταν τα μέτρα καταπολέμησής τους είναι ανεπαρκή.

Στο **σιτάρι**, ο **ασκομύκητας** (*Eryzipe graminis*) είναι ιδιαίτερα επικίνδυνος. Όταν προσβάλλονται τα τελευταία φύλλα και το στάχυ, οι απώλειες από αυτόν μπορούν να φθάσουν το 20–25%. Απώλειες έως και 30–40% σε αυτή την καλλιέργεια μπορεί να προκαλέσει η φυσαρίωση του στάχυ (*Fusarium* sp.) στο στάχυ, τη βάση του μίσχου και τις ρίζες. Οι **σκωριές των δημητριακών** αποτελούν επίσης ένα σοβαρό φυτοπαθολογικό πρόβλημα. Υπάρχουν καταγραφές επιφυτωτικής εξάπλωσης στο παρελθόν τόσο της σκωριάς του μίσχου όσο και της

σκωριάς των φύλλων στο σιτάρι. Στη κριθαριά, η **ασθένεια της ραβδώσεως** (*Drechslera graminea* (*Helminthosporium gramineum*)) είναι ιδιαίτερα επικίνδυνη.

Σε δροσερά και υγρά έτη και σε περίπτωση καθυστερημένων θεραπειών, η **τσάκιστρα της μηλιάς** (*Venturia inaequalis*) προσβάλλει το 100% των φύλλων και των καρπών και επιδεινώνει σοβαρά την ποιότητα των φρούτων. Η **πυρκαγιά** (*Erwinia amylovora*) εμφανίζεται σε μεγάλη κλίμακα σε καλλιέργειες ωοκάρπων (ειδικά στη κυδωνιά και την αχλαδιά) και προκαλεί σημαντικές απώλειες, και σε ορισμένες περιπτώσεις ακόμη και τον θάνατο ολόκληρων δέντρων. Τα τελευταία χρόνια, η σημασία της **ελονοσίας του δαμασκηγιού** (*Plum pox virus*) έχει αυξηθεί παγκοσμίως. Προκαλεί πρόωρη πτώση του 70–95% των καρπών και επιδεινώνει σοβαρά την ποιότητα της παραγωγής. Η **κουλούρα των φύλλων** (*Taphrina deformans*) καταλαμβάνει την πρώτη θέση σε εξάπλωση και βλαπτικότητα μεταξύ των ασθενειών του ροδακινιού. Στη χώρα μας εμφανίζεται κάθε χρόνο σε σοβαρή μορφή, προσβάλλοντας έως και το 90–100% των φύλλων. Μειώνει το ζωτικότητα των δέντρων, την αντοχή τους σε χειμερινές βλάβες και μειώνει τον καρποφορία. Μια άλλη επικίνδυνη ασθένεια αυτού του είδους καρποφόρου είναι ο **ασκομύκητας** (*Sphaerotheca pannosa*). Εξαπλώνεται σε μεγάλη κλίμακα και προκαλεί σημαντικές ζημιές κάθε χρόνο. Σε σοβαρές εκδηλώσεις της ασθένειας, η μόλυνση μπορεί να φθάσει έως και το 100% στους βλαστούς, 95–100% στους καρπούς και έως και 95% στα φύλλα. Η **άνθρακας των ανθών** (**πρώιμη μονολιώδης σήψη**) (*Monilia laxa*) προκαλεί σοβαρές ζημιές στο βερίκοκο, το βουσσινί, το κεράσι και ορισμένες ποικιλίες δαμάσκηνο. Σε έτη με δροσερή και υγρή περίοδο άνθησης, μπορεί να συμβούν επιφυτώσεις (μόλυνση έως 95–100%). Τέτοιες περιπτώσεις έχουν παρατηρηθεί και στο βουσσινί. Στα δαμάσκηνα, η άνθρακας των ανθών μπορεί να φθάσει το 100%. Ο θάνατος ολόκληρων δέντρων έχει διαπιστωθεί σε νεόφυτα οπωρώνες βουσσινιού.

Στις καλλιέργειες λαχανικών, μεγάλες απώλειες καταγράφονται επίσης συχνά υπό δυσμενείς συνθήκες. Η μόλυνση από την **υστεροφθόρα της ντομάτας** (*Phytophthora infestans*) μπορεί να μειώσει τις αποδόσεις κατά 30–40%. Οι ζημιές που προκαλεί ο ιός της κηλιδωτής μαρασμίας της ντομάτας μπορούν να φθάσουν το 50–70%. Η **φθορά του πιπεριού** (*Phytophthora capsici*) είναι η οικονομικά σημαντικότερη ασθένεια σε αυτή την καλλιέργεια. Σε ορισμένα έτη έχει καταστρέψει έως και 15–20 χιλιάδες στρέμματα φυτώσεων. Στη ντομάτα, τη μελιτζάνα και το πιπέρι, οι απώλειες από τον **στολβούρο** (*Phytoplasma sp.*) μπορούν να φθάσουν το 50–90%. Οι ασθένειες με τη μεγαλύτερη οικονομική σημασία στο **αγγούρι** είναι η **ψευδοπερονόσπορα** (*Pseudoperonospora cubensis*) και το ψευδομορφικό του αγγουριού. Η φυσαρίωση (*Fusarium oxysporum f. sp. cucumerinum*) είναι επίσης ιδιαίτερα βλαβερή στο αγγούρι, προσβάλλοντας τόσο τη θερμοκηπιακή όσο και την ανοιχτή παραγωγή.

Τα τελευταία χρόνια, παρατηρείται μια αρνητική τάση όσον αφορά τις απώλειες της γεωργικής παραγωγής που προκαλούνται από ασθένειες – αυξάνονται συνεχώς. Οι λόγοι για αυτό είναι η εισαγωγή υψηλής απόδοσης ποικιλιών και εντατικών, αποδοτικών τεχνολογιών, με αποτέλεσμα η γεωργική παραγωγή να έχει αυξηθεί σχεδόν κατά 200%. Ταυτόχρονα, οι απώλειες από ασθένειες έχουν αυξηθεί 3–4 φορές, και το κόστος για προϊόντα φυτοπροστασίας – 5–6 φορές. Οι αιτίες μπορούν να ομαδοποιηθούν σε τρεις κύριες κατηγορίες που σχετίζονται με τη συγκέντρωση, την εξειδίκευση και την εντατικοποίηση της σύγχρονης συμβατικής γεωργικής παραγωγής. Η δημιουργία μεγάλων παραγωγικών τεμαχίων και η υιοθέτηση της μονοκαλλιέργειας μειώνουν τη βιοποικιλότητα. Η εντατικοποίηση του υποτομέα της φυτικής παραγωγής συνδέεται με την εφαρμογή ολοένα και μεγαλύτερων ποσοτήτων ανόργανων λιπασμάτων και προϊόντων φυτοπροστασίας. Ο συνδυασμός αυτών των τριών ομάδων έχει οδηγήσει στη διατάραξη της βιολογικής ισορροπίας σε μεγάλες εκτάσεις και έχει δημιουργήσει προϋποθέσεις για την εμφάνιση επιφυτώσεων.